

Nr 43.

Av herr **Lindskog**, om rätt för pensionerade folkskolläraren *K. E. Johansson* att ifråga om rätt till pension tillgodoräkna sig viss tjänstgöring.

Folkskolläraren Karl Edvard Johansson, Fritsla, avgick från sin ord. folkskollärarettjänst därstädes med pension den 1 maj 1934. Vid prövning av hans pensionsrätt fann sig styrelsen för statens pensionsanstalt ej kunna tillgodoräkna honom mer än 31 tjänsteår, enär 4 och 1/2 år, under vilka denne lärare tjänstgjort som tillförordnad lärare — därav ett år vid Vänersborgs och 3 1/2 år vid Manilla dövstumskola — ej av styrelsen ansågs kunna tillgodoräknas honom som tjänsteår i fråga om pensionsrätt som folkskollärare. Besvär över detta styrelsens beslut hos Kungl. Maj:t medförde ingen ändring i beslutet.

Följden härav har blivit, att läraren i fråga, med sina faktiskt intjänade ungefär 36 tjänsteår vid folk- och dövstumskolan, måste finna sig i att få sin pension så väsentligt avkortad, att den med närmare 200 kr. pr år understiger vanlig full pension för folkskollärare. Då även en oavkortad folkskollärarepension i dessa tider måste anses som ett ganska knappt tilltaget existensminimum för en f. d. lärare, nödgas man medge, att en dylik minskning av ifrågasvarande lärares pension för vederbörande verkar synnerligen kännbart. Härtill kommer, att personen i fråga under flera år lidit av en sjukdom, som krävt i hans ställning mycket stora utgifter för hälsovård.

Om sålunda humanitära skäl i sin mån tala för beviljande av full pension åt honom, torde jämväl omständigheter kunna åberopas, som mycket starkt tyda på, att en viss rätt för honom att tillgodoräkna sig de ifrågasatta tjänsteåren jämväl förefinnes.

Även dövstumundervisningen måste väl räknas som en gren av den allmänna folkundervisningen — låt vara en speciell sådan — som tar hand om en särskild grupp av abnorma lärjungar för att meddela dem ett kunskapsmått, vilket, i den mån lytet medgiver, skulle motsvara folkskolans lärokurs. Liksom folkskolan är även dövstumskolan till väsentlig del understödd och helt kontrollerad av staten, och själva dövstumlärareutbildningen är helt och hållet en statens angelägenhet.

Denna utbildning omfattar två för vederbörande lärareaspirant rätt dyrbara utbildningsår, under vilka lärarekandidaten i fråga i stället för den lön, han under tiden kunde åtnjuta som lärare vid folkskolan, måste underkasta sig ej obetydliga ekonomiska uppoffringar, för att ej tala om de härigenom förlorade två tjänsteåren. Undervisningen i dövstumskolan förutsätter sålunda en väsentligt högre lärarekompetens än den för vanlig folkskollärare erforderliga; denna kompetens innebär helt enkelt en tvåårig överbyggnad på folkskollärareexamen. Härtill kommer, att en lärare i dövstumskolan måste besitta alldeles sär-

skild fallenhet och speciella förutsättningar för sitt kall, för att hans verksamhet skall bliva av fruktbarande art.

Det förefaller därför en smula egendomligt, att en vanlig folkskollärare med måhända slätstruken kompetens har rätt att räkna även en mycket kort vikarie-tjänstgöring vid folkskola som tjänsteår i och för pension, men däremot en tillförordnad dövstumslärare, som äger vackra vitsord såväl över avlagda examina som framför allt över verkställd flerårig tjänstgöring i den krävande dövstumundervisningens tjänst, skall förvägras denna rätt, om han, såsom fallet varit med ifrågavarande lärare, till följd av på sin tid ogynnsamma befordringsförhållanden sett sig nödsakad att lämna banan och övergå till folkskolan. Det kan kännas bittert nog att på grund av oförvållade omständigheter nödgas lämna en bana, för vilken man offrat tid och pengar, allt i det närmaste bortkastat, och nödgas avstå från de bättre villkor i fråga om lön och pension, som en befordran på banan skulle medfört, utan att vederbörande skall ytterligare behöva lida genom att gå förlustig närmare 5 tjänsteår och därmed också möjligheten att erhålla åtminstone full pension som folkskollärare. I detta sammanhang förtjänar också påpekas, att under förra delen av den period, under vilken ifrågavarande lärare tjänstgjorde vid Manilla dövstumskola, rådde just vid denna skola svår, ehuru blott tillfällig brist på kompetenta lärarekrafter, vilket medförde, att både pensionerade dövstumslärare och lärareelever måste anlitas för att nödtorftigt kunna upprätthålla undervisningen.

Vid den tidpunkt däremot, då han fann sig föranlåten lämna en osäker extra läraretjänst och söka ordinarier vid folkskolan, hade befordringsutsikterna på dövstumslärarebanan åter betydligt försämrats, dels på grund av starkt minskad dövstumfrekvens, dels på grund av redan då ifrågasatt omorganisation av dövstumundervisningsväsendet.

Ett av de skäl av huvudsakligen formell art, på vilket styrelsen för pensionsanstalten grundat sitt beslut att ej tillgodoräkna åren vid dövstumskolan för pensionsrätt, torde vara den omständigheten, att dövstumslärarna på ifrågavarande tid hade sin egen särskilda pensionskassa, och att reglementet för denna stadgade bland annat, att av extra tjänstgöringstid vid dövstumskolan endast den tid, som översköte 5 år, finge medräknas som tjänsteår i fråga om pension. Säkerligen har det ej varit vederbörandes mening, att denna bestämmelse, som avsåg att skydda pensionsrätten åt sådana extra dövstumslärare, vilka framgent komma att stanna kvar på banan, skulle kunna begagnas som vapen mot andra, mindre lyckligt lottade extra lärare, vilka på grund av ogynnsamma befordringsförhållanden sågo sig tvingade att helt lämna banan och övergå till folkskolan. Sedan den tiden hava ju dövstumslärarna i likhet med andra lärarekategorier blivit med hänsyn till sin pensionering medlemmar av statens pensionsanstalt, och för dem som för andra lärare räknas nu *all* tjänstetid, oavsett om den fullgöres i egenskap av extra eller ordinarie, som tjänsteår i fråga om pensionsrätt.

Att styrelsen för statens pensionsanstalt ej varit helt främmande för tanken, att en viss rätt till beräkning av tjänsteår för den ifrågasatta tiden, och därmed rätt till full pension, skulle kunna vara möjlig, visar dess svar på remiss till Kungl. Maj:t uti detta ärende, vilket svar i en punkt ordagrant lyder på följande sätt: »Även om, rent sakligt sett, visst fog måhända kan anses föreligga för den åsikten, att dylik anställning borde få inräknas i tjänstetiden för pension såsom folkskollärare, lärar med gällande bestämmelser ett dylikt inräknande näppeligen kunna ske.»

Den sakliga, eller, om man så vill, materiella rätten torde, såsom styrelsen här indirekt är böjd att medge, finnas på ifrågavarande lärares sida, och då skulle det vara beklagligt, om formella skäl skulle hindra en utsliten, sjuklig f. d. lärare att erhålla sin rätt till en i sig själv knapp pension.

Slutligen kan påpekas, att detta fall torde vara ganska enastående i sitt slag och kan ej ge upphov till några som helst dyrbara konsekvenser för statsverket.

Med stöd av ovan anförda skäl hemställas,

att riksdagen måtte medgiva, att pensionerade folkskolläraren Karl Edvard Johansson måtte tillerkännas rätt att tillgodoräkna sig sin tjänstgöring vid dövstumskolan som tjänsteår i fråga om rätt till pension i den omfattning, som krävs, för att han skall kunna erhålla full pension, och att full pension som folkskollärare måtte tillerkännas honom att utbetalas retroaktivt, räknat från dagen för hans inträdande i pensionsåldern den 1 maj 1934.

Cl. Lindskog.
